

- можливість видачі споживачам гарантійних талонів на побутову техніку і електроніку в електронному вигляді, за прикладом деяких країн ЄС або США;
- повноцінне запровадження додатку «Купуй безпечно», що допоможе визначити чи ввозився товар офіційно в Україну, а відтак чи він адаптований до вимог нашого ринку;
- створення Е-кабінету заявників для візуалізації всіх етапів затвердження проведення клінічних випробувань та Е-кабінету для візуалізації процесу проходження розмитнення вантажів із досліджуваними лікарськими засобами та допоміжними матеріалами;
- виконання вимог ФАО задля приєднання до системи електронного обігу фітосанітарних сертифікатів в Україні.

Впровадження діджетацізації в Україні успішно розпочато. Уже сьогодні ми можемо отримати значну кількість державних послуг не стоячи у довжелезних чергах, чи, наприклад, записатися на прийом до сімейного лікаря за пару хвилин не виходячи з дому. Підсумовуючи варто наголосити, що діджетацізація перш за все, економія як і коштів держави, так і часу громадян.

### **Список використаних джерел**

1. Постанова КМУ: Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19 від 11 березня 2020 р. № 211. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zapobigannya-poshim110320rennyu-na-teritoriyi-ukrayini-koronavirusu-covid-19>(дата звернення: 18.04.2020).
2. Указ Президента України: Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020» від 12 січня 2015 року № 5/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>(дата звернення: 18.04.2020).
3. Розпорядження КМУ: Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні від 15 травня 2013 р. № 386-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80#Text>(дата звернення: 18.04.2020).
4. Тараненко С. Електронні державні послуги замість радянської моделі держави – успішні приклади е-Естонія. URL: <http://www.slideshare.net/svetonline/mou-29427332>(дата звернення: 18.04.2020).
5. UnitedNation E-GovernmentSurvey 2018. URL: <https://publicadministration.un.org/en/research/un-e-government-surveys>(дата звернення: 18.04.2020).

***Різник Г.***

*студентка III курсу*

*юридичного факультету*

*Тернопільського національного*

*економічного університету*

*Науковий керівник: к.ю.н., доцент*

*кафедри конституційного, адміністративного*

*та фінансового права ТНЕУ*

*Ментух Н.Ф.*

## **ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ ГОСПОДАРЬКО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ**

Сучасний стан розвитку економіки в Україні потребує закріплення в системі правового регулювання організаційно-господарських відносин ефективного правового засобу задля встановлення та дотримання господарського правопорядку. Важливе значення має встановлення відповідальності учасників господарських відносин для забезпечення належного здійснення ними господарської діяльності, запобігання правопорушенню, а у випадку його вчинення - послаблення негативних наслідків.

В умовах сьогодення, це є неодмінною умовою для функціонування механізму забезпечення законності і господарського правопорядку в Україні, який гарантує захист прав і законних інтересів суб'єктів господарювання.

Господарсько-правова відповідальність в Україні є специфічним видом юридичної відповідальності і становить комплексний правовий інститут господарського права. Саме

тому даний вид відповідальності у зв'язку з підвищенням значення правового засобу вирішення завдань регламентації господарського обігу є актуальним питанням у господарському праві.

Проблематика господарсько-правової відповідальності викликає значний інтерес у багатьох науковців і практиків. Це питання було предметом наукових робіт таких видатних правників, як Н. Вітрук, В.С. Мартем'янов, В.С. Щербина, В.К. Мамутов, Б.І. Пігунський, Г.В. Пронська. Однак, господарсько-правова відповідальності досі привертає велику увагу вчених і багато питань є предметом подальших дискусій.

Окремі дослідники в даній сфері зазначають, що причинами виникнення такого явища, як господарсько-правова відповідальність, є: 1) багатопланове функціональне призначення господарсько-правової відповідальності в механізмі правового регулювання господарських відносин; 2) відсутність єдиного законодавчого і доктринального підходу щодо встановлення юридичного змісту цього виду відповідальності; 3) різноманітність форм, в яких реалізується господарсько-правова відповідальність та виражаються її економічні наслідки; 4) широке коло суб'єктів господарсько-правової відповідальності та підстав її застосування; 5) відсутність чітко визначених законодавчих меж господарсько-правової відповідальності; 6) недостатній рівень правового регулювання особливостей господарсько-правової відповідальності в окремих видах господарських відносин, зокрема організаційно-господарських; 7) різноманітність поглядів щодо способів покладення господарсько-правової відповідальності [1, с. 411-412].

Господарсько-правова відповідальність є досить важливим механізмом і невід'ємною складовою в організації та впорядкуванні господарської діяльності країни. Вона являється важливою формою регулювання відносин в сфері господарювання та найбільш ефективним на сьогодні засобом попередження правопорушень у даній сфері[2, с. 62].

Суть господарсько-правової відповідальності закріплена у ст. 216 ГК України, де зазначається, що учасники господарських відносин мають понести відповідальність за порушення правопорядку при здійсненні господарської діяльності шляхом застосування до них санкцій, встановлених законом чи договором[3].

Виходячи зі змісту положень ГК України, необхідно визначити суб'єктів господарсько-правової відповідальності. Відповідно до ч. 1 ст. 2 ГК України, до учасників господарських відносин належать «суб'єкти господарювання, споживачі, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, наділені господарською компетенцією, а також громадяни, громадські та інші організації, які виступають засновниками суб'єктів господарювання чи здійснюють щодо них організаційно-господарські повноваження на основі відносин власності»[3].

Виходячи із вищевикладеного, сутність господарсько-правової відповідальності проявляється у тому, що суб'єкти господарювання за вчинення ними господарського правопорушення мають понести несприятливі економічні та правові наслідки.

О.О. Мельник під поняттям господарсько-правова відповідальність визначає заходи негативного впливу на правопорушника, передбачені законодавством чи договором, які забезпечуються примусом з боку держави [4, с. 63].

На думку Г.В. Пронської, господарсько-правова відповідальність – це економічні за змістом і юридичні за формою методи впливу на економічні інтереси суб'єкта господарювання – правопорушника [ 5, с. 197].

Т.М. Малиновська у своїй роботі зазначає, що господарсько-правову відповідальність слід розглядати як реалізацію санкцій норм права уповноваженим органом, що полягає в застосуванні заходів майнового чи організаційного характеру в межах, визначених охоронною нормою[6, с. 202].

За змістом, як зазначає В.С. Щербина, господарсько-правова відповідальність є матеріальною і застосовується у формі майнових санкцій, що визначені положеннями ГК України [7, с. 315].

Задля більш чіткого розуміння сутності господарсько-правової відповідальності варто виокремити ряд її ознак.

Найперше, проаналізувавши норми ГК України, варто зазначити, що факт вчинення правопорушення у сфері господарювання є підставою господарсько-правової відповідальності.

По-друге, сферою застосування цього виду відповідальності є виключно сфера господарювання.

По-третє, господарсько-правова відповідальність настає у формі понесення несприятливих економічних та(або) правових наслідків і спрямована на особу чи майновий стан правопорушника.

По-четверте, необхідною умовою застосування господарсько-правової відповідальності є наявність складу правопорушення, а саме таких чотирьох елементів:

1) факт протиправної поведінки суб'єктів господарювання. Це може виражатися у порушенні норм законодавства чи недотриманні умов договору, який є обов'язковим для учасників господарських відносин і внаслідок чого потерпілій стороні завдаються збитки або інша шкода її правам та законним інтересам.

2) факт наявності збитків чи інші негативні наслідки (наприклад, завдання шкоди репутації підприємства чи відсутність доступу підприємцю на ринок);

3) причинний зв'язок між протиправною поведінкою порушника і заподіяними потерпілому збитками;

4) наявність вини правопорушника. У господарському праві виділяють такі два елементи: реальна можливість суб'єкта господарських правовідносин діяти правомірно і тим самим запобігти настанню несприятливих наслідків і, його бездіяльність, тобто відсутність потрібних заходів для недопущення протиправних дій і попередження настання збитків.

По-п'яте, правовим засобом господарсько-правової відповідальності є система санкцій, які позначаються на інтересах порушника[8, с. 146-147].

Відповідно до ст. 217 ГК України, правовим засобом господарсько-правової відповідальності є санкції, тобто засоби впливу на правопорушника, які тягнуть для нього несприятливі економічні та правові наслідки[3].

У сфері господарювання застосовують такі види санкцій, як: відшкодування збитків; штрафні санкції; оперативно-господарські санкції, а також адміністративно-господарські санкції за недотримання правил здійснення господарської діяльності.

Визначені господарсько-правові санкції мають на меті гарантування захисту прав та законних інтересів учасників господарських правовідносин, а також компенсування збитків внаслідок вчиненого правопорушення та забезпечення господарського правопорядку [9, с. 11].

Варто зазначити, що питання господарсько-правової відповідальності займає вагоме місце у механізмі правового регулювання господарських відносин. Сутність та значення господарсько-правової відповідальності можна простежити в її основних напрямках впливу на господарські правовідносини, тобто функціях.

В юридичній літературі виділяють різні функції господарсько-правової відповідальності. Так, попереджувально-стимулююча функція полягає у тому, що учасники господарських правовідносин, розуміючи негативні наслідки, намагаються діяти у правовому полі. Суть компенсаційно-відновлювальної функції розкривається в ліквідації наслідків неправомірних дій учасників господарських відносин та поновленні правопорядку. Сигналізаційна функція полягає у тому, що притягнення суб'єкта господарювання до відповідальності слугує певним показником, щоб покращити свою роботу з ціллю застереження і від майбутніх негативних впливів. А ще варто звернути увагу на інформаційну функцію. Її роль передбачається в наданні інформації учасникам господарських правовідносин про труднощі в роботі їх партнерів, а відтак – у необхідності корегування своїх відносин з ними [10, с. 186].

Отже, господарсько-правову відповідальність слід розглядати як сукупність правових норм, які встановлюють заходи впливу майнового та організаційного характеру, що застосовуються до суб'єкта господарювання за вчинення порушення.

Вона має на меті гарантувати законні права та інтереси контрагентів, споживачів та держави, запобігати вчиненню господарських правопорушень та забезпечувати належну організацію та управління господарською діяльністю загалом.

### Список використаних джерел

1. Актуальні проблеми господарського права: навч. посіб. за ред. В.С. Щербини. К.: Юрінком Інтер, 2012. 528 с.
2. Ментух Н.Ф. Особливості форм господарсько-правової відповідальності за договором лізингу. Актуальні проблеми правознавства. Збірник наукових праць. Випуск №4 (8). 2016. С.62-67.
3. Господарський кодекс України від 16.01. 2003 р. Відомості Верховної Ради України. 2003. №18 (№19-20, № 21-22). Ст.144.
4. Мельник О.О. Господарське право: навч.- метод. посіб. для самост. вивч. дисц. К.: КНЕУ, 2005. 208 с.
5. Господарське право: Практикум. В.С. Щербина, Г.В. Пронська, О.М. Вінник та ін.; За заг. ред. В.С. Щербини. К. : Юрінком Інтер, 2001. 320 с.
6. Малиновська Т.М. Співвідношення понять «господарсько-правова відповідальність» та «господарсько-правові санкції». Право і безпека. 4 (41) 2011. С. 200-202.
7. Щербина В.С. Господарське право: [підручник] . 6-е вид., перероб. і доп. К.: Юрінком Інтер, 2013. 640 с.
8. Мілімко Л.М. Господарсько-правова відповідальність: ознаки, процедура застосування. Юридичний вісник 1 (38) 2016. С. 145-149.
9. Щербина В.С. Господарсько-правова відповідальність: галузевий підхід, особливості застосування та напрямки подальших наукових досліджень. Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. К., 2013. С. 10-15.
10. Вінник О.М. Господарське право: курс лекцій (загальна частина). Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. 240 с.

**Романова Ю.**

*курсант III курсу*

*навчально-наукового інституту №1*

*Національної академії внутрішніх справ*

*Науковий керівник: к. ю. н., доц.,*

*доцент кафедри кримінального права НАВС*

*Акімов М.О.*

## ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ САМОВІЛЬНОГО ЗАЙНЯТТЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ ТА САМОВІЛЬНОГО БУДІВНИЦТВА

Згідно з статистичними даними Офісу Генерального прокурора, злочини проти власності є найбільш поширеними суспільно небезпечними діяннями в нашій державі. Їх небезпека полягає у посяганні на одне з найцінніших та важливіших благ людини – право власності.

Самовільне зайняття земельної ділянки та самовільне будівництво – злочини, що у порівнянні з крадіжками, грабежами та розбоями трапляються не так часто. Водночас слід констатувати низку складнощів при кваліфікації передбачених ст. 197-1 КК України діянь.

Насамперед цією статтею передбачено відповідальність за два самостійні (хоч і пов'язані між собою) злочини – самовільне зайняття земельної ділянки, яким завдано значної шкоди її законному володільцю або власнику (ч. 1), та самовільне будівництво будівель або споруд на самовільно зайнятій земельній ділянці (ч. 3); у свою чергу, кваліфікуючі ознаки даних діянь вказані у ч. 2 та ч. 4 ст. 197-1 КК України [1, с. 543]. Подібна законодавча конструкція є принаймні дискусійною, адже сполучник «та» у назві вказує на те, що діяння повинно одночасно полягати у зайнятті земельної ділянки та самовільному будівництві; відтак назва статті не відповідає диспозиціям обох складів.